

Nr 961

Av fru Nettelbrandt och herr Wedén, om andel för löntagarna i företagens långsiktiga sparande.

(Lika lydande med motion nr 822 i Första kammaren)

AP-fondens snabba tillväxt till ett dominerande inslag på kreditmarknaden utgör den under senare tid mest betydelsefulla strukturella förändringen av denna marknad. I viss utsträckning parallellt med denna förändring har företagssparandet sjunkit och till stor del som en följd därav företagens självfinansieringsgrad radikalt reducerats sedan 1950-talet. Ett lågt företagssparande är enligt vår mening ägnat att inge oro för ekonomins tillväxt. I en partimotion från folkpartiet till fjolårets riksdag (II:447) utfördes detta resonemang på följande sätt:

Tidigare har från vår sida framhävts betydelsen av ett relativt högt företagssparande för att en erforderlig investeringsnivå och en god ekonomisk tillväxttakt skall uppnås. Särskilt gäller detta i samband med de riskbärande investeringar som ofta leder till att forskning och tekniskt utvecklingsarbete kan väl tillvaratas och resultera bl. a. i en kraftigt höjd produktivitet. Det är uppenbart att benägenheten att göra sådana investeringar i allmänhet blir större inom företag med en hög soliditetsgrad än inom företag som tvingas att helt eller i dominerande grad arbeta med lånat kapital och som därför, även vid ganska små misslyckanden, kan komma på obestånd med beklagliga konsekvenser givetvis även för de anställda.

En invändning som riktats mot kravet på ett ökat företagssparande är, att den högre soliditetsgrad inom företagen som därigenom åstadkommes skulle innebära ett i motsvarande mån minskat utrymme för löner. Denna vad gäller inkomstsidan fördelningspolitiskt ogynnsamma effekt skulle dessutom sammanfalla med fördelningspolitiska nackdelar i fråga om förmögensspridningen. Ett växande företagssparande som leder till ökade investeringar ökar aktieinnehavarnas förmögensinnehav.

Den förstärkta livskraft och dynamik som företagen erhåller genom en högre soliditetsgrad ger dock även väsentliga fördelar till de anställda. Tryggheten i anställningen förbättras och på någon sikt stärks också företagens lönebetalningsförmåga. De positiva effekterna som en snabb ekonomisk tillväxt ger — t. ex. automatiskt stigande skatteintäkter och därmed förbättrade förutsättningar för en aktiv reformpolitik — är också av största betydelse.

Det är mot denna bakgrund man bör se de krav, som under senare år

motionsvis rests från vårt håll, om en utredning med uppgift att avge förslag om hur det allmänna skulle kunna stimulera former som ger de anställda andel i ett långsiktigt företagssparande. Vi kan inte nöja oss med att bara formulera och söka driva igenom en politik, som möjliggör en avsevärd ökning av företagssparandet utan att ta hänsyn till fördelningen av detta sparande. Med vår principiella grundsyn är det en fördel att icke blott aktieägarna utan även företagens anställda blir delaktiga i den förmögenhetsbildning som under lång tid hålls kvar i företagen. Tidigare har motionsvis dragits upp riktlinjerna för en sådan reform. Vi rekapitulerar här kortfattat dessa synpunkter.

För det första torde det vara klart, att för varje år kontant utbetald andel i vinst för de anställda icke står i överensstämmelse med syftena bakom kravet. Man kan i stället formulera principen så, att de anställda genom företagssparandet får en personligt ägd tillgång som de för varje år kan disponera avkastningen av men inte vid varje tillfälle de skulle önska kan ta ut ur företaget. Man kan säga, att det är fråga om en uppskjuten andel i vinst. Det är klart, att det dock måste finnas kriterier enligt vilka den anställde kan få tillgodogöra sig även själva tillgången, kapitalbeloppet.

De grunder efter vilka ett inom företagen på lång tid bundet sparande skulle kunna fördelas bland de anställda bör i främsta rummet diskuteras av arbetsmarknadens parter.

Den andel i sparandet inom ett visst företag och avkastningen därav som den anställde kommer att få måste han naturligtvis kunna behålla även om han flyttar till ett annat företag. Några förbehåll bör inte uppställas i detta avseende. Oöverkomliga svårigheter att med tillämpning av modern datamaskinteknik ordna individuella tillgodohavandekonton hos ett stort antal företag för ett ännu mycket större antal löntagare torde inte behöva föreligga.

Ett särskilt problem utgör risken för förlust vid konkurser och företagsnedläggelser för löntagarna. Ett försäkringssystem med en låg premie kan räcka för att skapa trygghet mot dylika risker. Ett ytterligare problem är formerna för de tillgångsbevis som skall lämnas de anställda. I detta avseende bör troligen olika möjligheter erbjudas.

En förutsättning för system av i denna motion diskuterad art är emellertid säkerligen att särskilda regler skapas för den skattemässiga behandlingen av detta. Dessa regler bör stimulera till införande av dylika system.

När det gäller de särskilda skatteproblem som måste lösas för att en ordning av här beskrivet slag skall vinna en större utbredning, vill vi framhålla den betydelse det skulle kunna ha om avkastningen på de förmögenhetsandelar som de anställda erhåller i varje fall under en period av viss längd kunde vara skattefria eller påläggas endast en reducerad beskattning. Dessa och andra i motionen berörda problem bör granskas av en parlamentarisk utredning som arbetar under medverkan av företrädare för arbetsmarknadens parter och erforderlig expertis.

Med hänvisning till vad ovan anförts hemställer vi,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer att en parlamentarisk utredning tillsättes under medverkan av företrädare för arbetsmarknadens parter och erforderlig expertis med uppgift att avge förslag om hur från det allmännas sida metoder att ge löntagarna andel i ett långsiktigt företagssparande kan stimuleras.

Stockholm den 28 januari 1970

Cecilia Nettelbrandt (fp)

Sven Wedén (fp)